Ministerie van Justitie en Veiligheid

Minister van Justitie en Veiligheid
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Rechtsbestel

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
12 juni 2026

Ons kenmerk
7670524

nota

TK-brief aanbieding WODC-onderzoeken 'Vinkjes in het strafrecht' en 'Scherp op selectiviteit'

1. Aanleiding

- De WODC-onderzoeken zijn uitgevoerd naar aanleiding van twee moties van de Tweede Kamer, waarin werd verzocht om nader onderzoek te doen naar mogelijke discriminatie naar etniciteit en het bestaan van klassenjustitie in het Nederlandse strafrecht. Per abuis bent u hierover niet geïnformeerd via een eersteweeksmelding.
- De eerste motie had betrekking op de oververtegenwoordiging van mensen met een niet-westerse migratieachtergrond in cijfers over criminaliteit.[1]
- De tweede motie had betrekking op mogelijke vormen van 'klassenjustitie' in Nederland, een term die in de context van dit onderzoek is vertaald als selectiviteit langs de lijnen van sociaaleconomische positie.[2]
- Het WODC heeft zowel kwantitatief als voor beide thema's overkoepelend kwalitatief onderzoek uitgevoerd. In aanvulling hierop heeft de Universiteit leiden in opdracht van het WODC in een juridische analyse de vraag onderzocht wanneer er sprake is van illegitieme selectiviteit in de strafrechtketen op basis van sociaaleconomische positie of etniciteit en nationaliteit.

2. Geadviseerd besluit

Instemmen met verzending aan de Tweede Kamer van bijgevoegde Kamerbrief met als bijlage de desbetreffende WODC-rapporten. De brief wordt door u beiden ondertekend, omdat het gaat om zowel de politie, het OM, als de Rechtspraak. De rapporten worden op 16 juni as openbaar gemaakt door plaatsing op de website van het WODC.

3. Kernpunten

- Uit het kwantitatieve onderzoek 'Vinkjes in het strafrecht' blijkt dat er in de vervolging en berechting verschillen optreden tussen verdachten met een sterke sociaaleconomische positie en verdachten die sociaal en economisch zwakker zijn, of een migratieachtergrond hebben.
- Doordat in het strafrecht rekening wordt gehouden met aspecten als werk, opleiding en woningbezit van verdachten zijn de afdoeningsuitkomsten gemiddeld genomen gunstiger voor verdachten met een sterkere sociaaleconomische positie dan voor verdachten met een zwakkere positie.

[1] Kamerstukken II 2021/22, 35 570, nr. 31.
[2] Kamerstukken II 2018/2019, 35 000 VI, nr. 53.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Rechtsbestel

Datum
12 juni 2026

Ons kenmerk
7670524

- Verdachten met een tweede generatiemigratieachtergrond hebben gemiddeld een hogere kans op berechting door de rechter en op zwaardere straffen, ook wanneer rekening wordt gehouden met de sociaaleconomische positie.
- Verdachten zonder bekend woonadres krijgen relatief vaak een straf opgelegd door de rechter, met name een gevangenisstraf.
- In het kwalitatieve onderzoek 'Scherp op selectiviteit' dat is uitgevoerd naar de geconstateerde verschillen, worden voor deze verschillen meerdere mogelijke verklaringen gegeven. Factoren als werkdruk in de strafrechtketen, waardoor bepaalde vooroordelen al dan niet bewust worden meegenomen in de uiteindelijke beslissing, culturele verschillen betreffende de proceshouding en wijze van communiceren door de verdachte en de intentie om de schade van de justitiële inzet te beperken, kunnen (onbedoeld) leiden tot ongelijke behandeling.

In de brief geeft u aan dat u de uitkomsten serieus neemt en de uitkomsten de komende tijd gaat bespreken met de ketenorganisaties om noodzakelijke maatregelen te nemen om ongelijke behandeling zoveel mogelijk tegen te gaan.

U verwijst naar de brief van 18 april 2025 naar aanleiding van het onderzoek van Investico en NOSop3, waarin maatregelen worden genoemd die door het OM en de Rechtspraak zijn genomen. U gaat samen met de ketenorganisaties kijken welke aanvullende maatregelen naar aanleiding van de bevindingen van onderhavige onderzoeksuitkomsten genomen moeten worden. Het WODC houdt in het najaar een congres met de ketenorganisaties over de uitkomsten van deze onderzoeken.

U streeft ernaar voor het einde van het jaar inhoudelijk op de bevindingen te reageren, waarbij u de Kamer ook informeert over de uitkomst van uw gesprekken met de ketenorganisaties en het congres en eventuele aanvullende maatregelen.

4. Toelichting

4.1. Politiek-bestuurlijke context
Met de onderzoeken zijn de moties van de Tweede Kamer uitgevoerd. De motie over het onderkennen van de oververtegenwoordiging van mensen met een migratieachtergrond in het strafrecht is ingediend door het lid Van der Staaij (SGP). Naast SGP hebben de fracties van VVD, PVV, CDA, FvD, het lid Krol en het lid Van Haga voor de motie gestemd. De tweede motie over het doen van onderzoek naar klassenjustitie is ingediend door het lid Van Nispen (SP). Behalve de fracties van VVD, CDA, Christen Unie en SGP, hebben de overige fracties voor de motie gestemd. Gelijke behandeling in het strafrecht betreft een belangrijk onderwerp, waar terecht politieke, maatschappelijke en media aandacht voor is.

4.2. Afstemming
Deze brief is binnen het departement afgestemd met het Directoraat Generaal Straffen en Beschermen (DGSenB).

5. Informatie die zich niet leent voor openbaarmaking
De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.